

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Zápis o obhajobě disertační práce

Akademický rok: 2021/2022

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Ing. Lubomír Ondračka
Identifikační číslo studenta: 85356122

Typ studijního programu: doktorský
Studijní program: Filozofie
Studijní obor: Religionistika
ID studia: 662825

Název práce: Charakter nesmrtnosti v jógových textech
Pracoviště práce: Ústav filosofie a religionistiky (21-UFAR)
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. Mgr. Radek Chlup, Ph.D.
Oponent(i): doc. Dušan Deák, Ph.D.

Dr. James Mallinson

Datum obhajoby: 05.05.2022   **Místo obhajoby:** Praha
Termín: řádný

Průběh obhajoby: [14:30] Člen komise Mgr. Martin Pehal, Ph.D (MP) zahájil obhajobu, představil členy komise, oponenty a doktoranda Mgr. Ing. Lubomíra Ondračku (LO)

Školitel RCh promluvil o průběhu dlouholeté akademické kariéry a doktorského studia LO. Původním školitelem byl Dušan Zbavitel, v roce 2012 RCh převzal roli školitele. Z pohledu religionistického je dle RCh disertační práce plně způsobilá k přijetí a navrhuje ji k přijetí.

LO představil svou dizertaci s názvem Charakter nesmrtnosti v jógových textech.

Hlavním tématem je otázka, co je charakterem nesmrtnosti v jógových textech. Odkaz na nesmrtnost je v rozličných jógových textech častý, není však vždy zcela jasné, co je touto nesmrtností míněno.

V sekundární literatuře je nesmrtnost chápána převážně jako spirituální nesmrtnost a je popisována transformace těla z fyzické formy do nemateriální.

Toto bylo v rámci dizertace ověřováno (a nebylo potvrzeno) v primárních pramenech.

Myšlenka transformace těla není přítomna v hathajógových textech, jedná se spíše o tělesnou nesmrtnost. V práci je rovněž představen širší koncept nesmrtnosti v sanskrtské literatuře.

Zároveň je představen koncept těla.

Následně jsou analyzovány techniky, které prokazují, že

nesmrtelnost je primárně nesmrtelností tělesnou.

[14:42] Dr James Mallinson (JM) představil svůj posudek práce. Obecně práci hodnotí velmi kladně a argumenty jako velmi přesvědčivé. Práce je velmi dobře uvedena do kontextu. Zároveň oceňuje, že LO odpovídá na jednu z velmi prominentních otázek. Není si vědom žádných významných opomenutí. JM předložil otázku, zda je skutečně koncept tělesné nesmrtelnosti jednoznačný, nebo byly nalezeny příklady, které stojí proti tomuto konceptu.

[14:47] Doc. Mgr. Dušan Deák, PhD. (DD) ohodnotil práci jako vynikající a přesvědčivou z pohledu její akademické kvality. Shrnul doplňující otázky uvedené v posudku.

[14:59] LO se vyjadřuje k otázkám DD.
Korpus textů, kterého se práce týká, je převážně hathajógový. Jaký je rozdíl mezi konceptem materiálního a nemateriálního? Často se používají v protikladu bez bližšího vysvětlení. V Hathajógových textech je materiální obecně viditelné (bhautika déha) – co je složeno z hrubých prvků (mahábhútáni). Na filozofické úrovni se pak toto v různých indických filozofických systémech bude lišit. Dosažení nesmrtelnosti nemění biofyzické tělo, některé jeho kvality jsou však vnímatelné smysly a liší se od běžného biofyzického těla (tělo nestárne, šedivým vlasům se vrátí barva, krásně voní atd.). Pokud někdo dosahuje vysvobození mimo fyzické tělo, znamená to, že není jóginem? V Indii existují dva druhy dosažení nesmrtelnosti – v těle (dživanmukti) a mimo tělo (vidéhamukti). Jóginem se může nazývat i ten, kdo dosahuje vysvobození mimo tělo. K opozici jógy a advijty. Džánéšvarí není advaitin – jeho primární linie studia je nátha. Práce Džánéšvarího používá velmi specifické technické termíny šaiva advaity. Do 15. století si LO není vědom žádného hathajógového textu, který by vykazoval vliv advaity, to, co se s advaitou zaměřuje, je učení šaiva kaula.

[15:22] JM shrnul své otázky uvedené v posudku k dizertaci, ke kterým se následně LO vyjádřil v níže uvedeném pořadí. Jógabídža a Mahábhárata – jsou zmínky, které by mohly naznačovat, že tělo by mohlo být v jógickém procesu nějak rozpuštěno, případně zmínky o neviditelnosti těla, což naznačuje, že se tělo mění. V maráthské a kannadské literatuře jsou také zmínky o bitvách siddhi, ve kterých tělo není možné zničit zbraněmi (je velmi tvrdé nebo zbraně prochází, což naznačuje nemateriální tělo). Práce naznačuje jednotnost konceptu nesmrtelnosti těla, ale výše uvedené zmínky mohou sloužit jako protipříklady.

LO se odkazuje k raným hathajógovým textům, texty zmíněné výše nejsou ze stejného korpusu, LO by je neklasifikoval jako hathajógové texty. Jógabídža zmiňuje určitý druh nemateriálního těla, avšak nepatří do korpusu. Příběh válek siddhi rovněž není zmíněn v hathajógových textech, siddha s nemateriálním tělem byl z jiné tradice. Amrtasiddhi jasně zmiňuje, že konečným cílem je získání určité neviditelnosti, je to však vadžrajánový text, nikoli hathajógový. Za hathajógové texty se tedy považuje korpus textů od 12. do 15. století, převážně z tradice kaula.

Koncept tělesné nesmrtelnosti tedy není univerzálně platný pro veškeré jógové texty, ale pro specifikovaný korpus. Nad jeho rámec byly zmíněny i některé další texty, které tento koncept potvrzují. K obecnému historickému okolnostem, za kterých se objevil koncept fyzické nesmrtelnosti a dživanmukti LO zmiňuje vliv tantrismu jako první tradice, která skutečně cenila fyzické tělo a také mu přisuzovala výjimečné kvality - siddhi. Pokud jsou přítomny siddhi a jógin vládne fyzickému světu (není vázán žádnými fyzikálními pravidly – koncept bhukti), může být nesmrtelný.

LO dále zmínil, že co se vlivu čínských tradic týče, není k dispozici

žádné spolehlivé potvrzení převzetí čínských konceptů, i když je zřejmé, že existují silné paralely i podobnost v technikách. Koncept duhového těla v Tibetu - LO zmínil, že v jógických a tantrických textech ani vadžrajánových textech není přímý odkaz k duhovému tělu. V guhjasamádžových textech je zmíněno tělo pěti barev, tento koncept je však odlišný od tibetského konceptu duhového těla.

V dizertaci nejsou zmíněny čakry a jejich propojení s dháranami z důvodu toho, že vybraný korpus textů ještě nezahrnuje propojení s čakrami, tento koncept se rozvinul později.

Z jakého důvodu pozdější jógová kompédia nahlízejí koncept arištha mimo původní hathajógový koncept? Dle LO Vasištha nebyla příliš známá, ani příliš srozumitelná.

Souvislost mezi nesmrtností a pránájámou – dle LO jsme narozeni s předem určeným počtem dechů, proto zastavení dechu napomáhá nesmrtnosti.

[16:00] Oponenti potvrdili, že jejich otázky byly uspokojivě zodpovězeny a MP vyzval členy komise, aby vyslovili otázky, které mají před uzavřením obhajoby.

PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D. (JS) zmínil připomínku k chybějící hermeneutické metodologii a otázku, jak bylo ve sledovaném kontextu rozlišováno mezi subjektivním a objektivním. Pak je rozdíl mezi nesmrtností, zatímco jedinec stále přebývá v těle, a nesmrtností těla.

LO přijímá připomínku k neexistenci hermeneutické metodologie, práce však byla předložena na Ustavu filozofie a religionistiky, v jehož rámci není filologická metodologie tak klíčová. Primární pro argumentaci je poskytnutí mechanismu na pozadí konceptu nesmrtnosti, nikoli jen termínu „nesmrtnost“. Tělem je míněno fyzické tělo – bhautika déha.

Doc. Daniel Berounský, Ph.D. (DB) zmínil potenciální relevanci některých tibetských textů, které se týkají ošálení smrti, pro dizertační práci.

Prof. PhDr. Olga Lomová, CSc. (OL) zmínila otázku, do jaké míry může být nesmrtnost metaforická? LO souhlasí, že většina odkazů na nesmrtnost v indické filozofii je metaforická, nikoli však v hathajógových textech.

RCh předložil otázku, jak máme naložit s otázkou nesmrtnosti fyzického těla naložit jako západní vědci? Zda jógická tradice mohla mít ontologicky odlišný svět? LO se vyjádřil ve smyslu, že věří, že existují fenomény, kterým nerozumíme, a že jógini byli schopni se svými těly nakládat způsobem pro moderní západní univerzitu nepochopitelnými. Zároveň nejspíš nemůžeme říci, že indiští jógini skutečně dosahovali fyzické nesmrtnosti, ačkoli to zmiňují texty.

[16:22] MP uzavřel rozpravu o dizertaci a vyzval oponenty a komisi k vyjádření bez přítomnosti LO a veřejnosti. Oponenti potvrdili své hodnocení dizertační práce uvedené v posudcích. Komise se následným hlasováním jednomyslně shodla, že dizertace byla úspěšně obhájena.

Klasifikace obhajoby:	prospěl/a (P)	
Předseda komise:	Mgr. Martin Pehal, Ph.D.	.....
Členové komise:	prof. PhDr. Olga Lomová, CSc.	.....
	doc. Daniel Berounský, Ph.D.	.....
	PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D.	.....